

4. Verkkokerros

- sovelluskerros
  - 'asiakas'
- kuljetuskerros
  - 'end-to-end'
- verkkokerros
  - 'deliver packets given to it by its customers'
- siirtoyhteyskerros
- peruskerros

2/10/2004

1

4.1 Verkkokerros toimittaa

kuljetuskerroksen paketit lähettäjän koneelta vastaanottajan koneelle

- Pakettien reititys = mitä reittiä kuljetetaan
  - **Reititysalgoritmin** avulla selvitetään reitit
  - **Reitittämiä/kytkimiä**, jotka nopeasti ohjaavat paketin sisäänuloportista oikeaan ulosmenoporttiin
    - Tarvitaan tieto siitä, minne porttiin paketti ohjataan
- Piirikytkentäisissä ja virtuaalipiiriverkoissa yhteydenmuodostus (call setup);
  - ei Internetissä

2/10/2004

2

- Yksikäsitteiset osoitteet verkon koneille
  - Verkkojen verkossa globaalisoitte
- Kuljetus hyvin heterogeenisten verkkojen läpi?
  - eri teknologiat, eri protokollat, eri omistajat
  - Internetissä yhteinen verkkoprotokolla, jota kaikkien on käytettävä

2/10/2004

3

connection-oriented ⇔ connectionless

- **yhteydetön (Internet, 30 vuoden kokemus)**
  - aliverkot ovat luonnostaan epäluotettavia
    - tehtävä: bittien kuljetus
    - operaatiot: send packet, receive packet
    - virheen tarkistus, vuonvalvonta isäntäkoneille
- **yhteydellinen (puhelin 100 vuoden kokemus)**
  - muodostetaan yhteys, neuvotellaan parametrit (palvelunlaatu (QOS), kustannus)
  - kaksisuuntainen kuljetus, paketit järjestyksessä
  - vuonvalvonta, virhevalvonta

2/10/2004

4

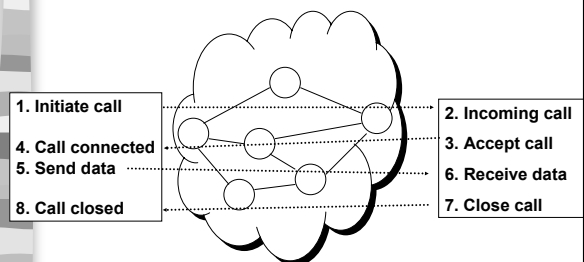
Datasähke ⇔ virtuaalipiiri

- Pakettikytkentäinen verkko voidaan toteuttaa kahdella tavalla
  - **datasähkeverkko**
    - jokainen paketti käsitellään ja reititetään erikseen
    - pakettien järjestys voi muuttua
  - **virtuaalipiiriverkko** ~ piirikytkentä
    - signaalointiprotokolla
      - ensin yhteyden (virtuaalipiirin) muodostus
      - sitten pakettien lähettäminen yhteyttä pitkin
      - lopuksi yhteyden purku
    - atm, X.25

2/10/2004

5

Virtuaalipiiri = yhteydellinen palvelu

2/10/2004

6

4.2. Reititys

- (hajautettu) päätöksenteko reitistä
  - yhteydellinen: alussa
  - yhteydetön: jatkuvasti
- jatkuvaa muutosta verkossa
  - rikkoutuvat komponentit, muuttuva topologia, kuormitus vaihtelee
- ristiriitaisia vaatimuksia reititykselle
  - optimaalisuus /reiluus (fairness)
- reitityksen suorituskyky
  - mean packet delay, network throughput

2/10/2004

7

Reititysalgoritmi

- Päittää, mikä reitti valitaan
  - Pyrkii löytämään mahdollisimman hyvän reitin ('pienin kustannus') lähdekoneelta kohdekoneelle eli tarkemmin **lähdereitittimeltä kohdereitittimelle**
- Globaali vai hajautettu reititysalgoritmi
  - Laskennassa käytössä täydellinen tieto koko verkosta
  - Millään solmulla ei ole tietoa koko verkon tilasta
- Dynaaminen vai staattinen reititysalgoritmi
  - Dynaaminen huomaa verkon muutokset ja muuttaa reititystä
  - Staattinen reititys muuttuu hyvin harvoin
- Kuormituksen huomioon ottava vai ei
  - 2/10/2004 • **Nykyalgoritmit eivät ota kuormitusta huomioon**

8

Tulvitus (flooding), (Kurose-Ross: broadcast)

- **saapunut paketti lähetetään kaikkiin muihin ulosmenoihin paitsi siihen mistä tuli**
  - => **verkko täyttyy pian paketeista**
- **eri tapoja tulvituksen lopettamiseen**
  - käsitellään harjoituksissa
- **käyttö**
  - tietyissä erityistilanteissa tilanteissa hyödyllinen
    - käsitellään harjoituksissa

2/10/2004

9

Internetin reititysalgoritmit

- **linkkitilareititys** (link state routing)
  - Dijkstran algoritmi
  - edellyttää täydellistä tietoa koko verkosta
- **etäisyysvektorireititys** (vector state routing)
  - Iteratiivinen, asynkroninen ja hajautettu

2/10/2004

10

Dijkstran algoritmi

- 'lyhyin' reitti yhdestä solmusta muihin
  - $A \rightarrow \{\text{muut solmut}\}$
- kaariin liittyy kustannus
  - kapasiteetti (bps)
  - viive: hyppyjä, aikaa
  - raha
  - virhetodennäköisyys

2/10/2004

11

Merkintöjä ja alustuksia

- $D(v)$ = tähän asti tutkituista reiteistä lähtösolmusta A solmuun v halvin kustannus **eli lyhyin pituus**
- $c(i,j)$ = kaaren (i,j) kustannus (≥ 0). Jos solmun I ja j välillä ei ole kaarta, $c(i,j)$ on ääretön
- Aluksi kaikille solmuille v $D(v) = c(A,v)$
  - A:han kaarella yhdistetyille = kaaren kustannus
  - Muille ääretön

2/10/2004

12

Algoritmi: kun lähtösolmu on solmu 1

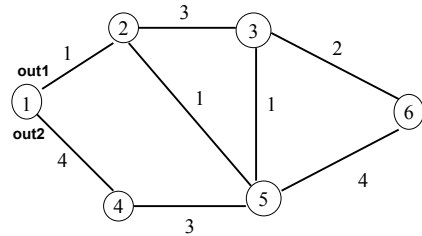
1. $N := \{1\}$; $D(1) := 0$; $D(j) := c(j,1)$ ($j > 1$);
2. while vielä N:ään kuulumattomia solmuja do
3. etsi solmu w , joka ei vielä ole joukossa N ja jonka $D(w)$ on pienin N:ään kuulumattomista solmuista
4. $N := N \cup \{w\}$
5. kaikille muille N:ään kuulumattomille solmuille v $D(v) := \min\{D(v), D(w) + c(w,v)\}$
6. end while
7. end

2/10/2004

13

Esimerkki

- Tarkastellaan esimerkkinä verkkoa

2/10/2004

14

1. $N = \{1\}$; $D(1) := 0$; $D(2) := 1$;
 $D(3) := \infty$, $D(4) := 4$;
 $D(5) := \infty$, $D(6) := \infty$

3. pienin $D(v)$ on solmulla 2 (=1)

4. $N = \{1, 2\}$

5. $D(3) := 1+3=4$, $D(4) = 4$, $D(5) := 1+1=2$,
 $D(6) = \infty$

3. pienin $D(v)$ on nyt solmulla 5 (=2)

2/10/2004

15

4. $N = \{1, 2, 5\}$
5. $D(3) := 1+2=3$, $D(4) := 4$, $D(6) := 4+2=6$
3. pienin $D(v)$ solmulla 3 (=3)

4. $N = \{1, 2, 3, 5\}$

5. $D(4) := 4$, $D(6) := 2+3=5$;

3. Pienin $D(v)$ solmulla 4 (=4)

4. $N = \{1, 2, 3, 4, 5\}$

5. $D(6) := 5$

4. $N = \{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$

2/10/2004

16

Löydetyt reitit ja kustannukset

- 1 → 2 : 1
- 1 → 2 → 5 → 3 : 3
- 1 → 4 : 4
- 1 → 2 → 5 : 2
- 1 → 2 → 5 → 3 → 6 : 5

Solmu	linkki	kustann.
2	1	1
3	1	3
4	2	4
5	1	2
6	1	5

Solmulle 1

2/10/2004

17

Reititystaulu

- Kukin reititin pitää kirjata reitittiedoista
  - minne paketti seuraavaksi lähetetään

Kohde	minne lähetetään
Abc	reititin D, ulosmeno 2
...	.....
Xyz	reititin T, ulosmeno 3

- reitittimien tietojen hankinta ja ylläpito?
  - erityisen nopeasti muuttuvassa hyvin isossa verkossa!

2/10/2004

18

Reititystietojen keruu

- kukin reititin kerää 'kustannustietoja' omasta ympäristöstään
  - esim. viiveet naapurireitittimiin
- ja vaihtaa tietoja muiden reitittimien kanssa
  - tai lähettää tiedot reitittimelle, joka keskitetysti laskee parhaat reitit
- kukin laskee esim. Dijkstran algoritmilla parhaat reitit koko verkosta
  - tai saa tarvitsemansa reititystiedot ne laskeneelta

2/10/2004

19

Linkkitilareititys (Link State Routing)

■ reitittimen tehtävät

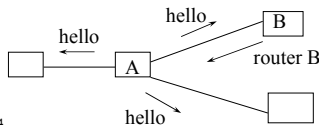
- selvítettävä naapurit ja niiden osoitteet
- mitattava etäisyys / kustannus naapureihin
- koottava tietopaketti ko. tiedoista
- lähetettävä tietopaketti kaikille reitittimille
- laskettava lyhin reitti kaikkiin muihin reitittimiin esim. Dijkstran algoritmilla

2/10/2004

20

Naapurien löytäminen

- reititin lähettää jokaiseen kaksipisteyhteyteen HELLO-paketin
- linjan toisessa päässä oleva reititin vastaa ja lähettää nimensä
  - router ID
  - nimien oltava yksikäsitteisiä koko verkossa

2/10/2004

21

Etäisyyden mittaaminen

- kaikille naapureille ECHO-paketti
  - vastaanottajan palautettava paketti välittömästi
- => kiertoviive (round-trip-time)
  - dynaaminen etäisyyssmitta
- pitäisikö ottaa kuormitus huomioon?
  - » kello käynnistetään , kun paketti viedään jonoon
  - » kello käynnistetään, kun paketti lähtee
- kuormitus mukana kuvaa todellista tilannetta
- jos kuormitus mukana => reititys muuttaa kuormitusta => reititys suosii huonoa reittiä

2/10/2004

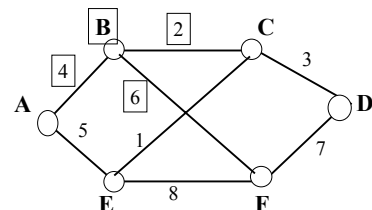
22

Tietopaketin kokoaminen

- muodostus
  - tietyin aikaväleihin
  - kun muutoksia havaittu
- sisältö
  - reitittimen tunnus
  - paketin järjestysnumero
  - paketin ikä
  - 'etäisyydet' kuhunkin reitittimen naapuriin
    - Erilaisia etäisyyssmittoja => eri reittejä eri liikenteelle

2/10/2004

23

	B
seq	
age	
A	4
C	2
F	6

B:n generoima tietopaketti

2/10/2004

24

Tietopaketin jakelu

- käytetään tulvitusta (n. 10 minuutin välein)
  - pidetään kirjaa jo nähdyistä paketeista
    - reititin A, paketti 145
      - => reititin tulvittaa paketin korkeintaan kerran
  - paketissa elinaikalaskuri (age, time-to-live)
    - väärät ja vanhentuneet tiedot katoavat aikanaan, vaikka reititin itse olisikin vikaantunut
- tietopaketit kuitataan ja tarvittaessa lähetetään uudelleen
  - linjavirheiden takia
- autentikointi paketteja vaihdettaessa

2/10/2004

25

Reittitaulun laskeminen

- kukin reititin laskee omat reittitaulunsa
- kaikki tarvittava tieto on saatu tietopakettien avulla
  - kukin linkki molempiin suuntiin
- laskeminen Dijkstran algoritmilla
  - lyhyin reitti kuhunkin muuhun reitittimeen
  - isoissa verkoissa voi olla muisti- ja laskenta-aikaongelmia

2/10/2004

26

ongelmia

- väärin toimiva reititin
  - kertoo väriä tietoja
  - ei välitä tietopaketteja
  - väärentää tietopaketteja
  - laskee reitit väärin
- isossa verkossa aina joku toimii väärin
  - tavoitteena rajata ongelmat pienelle alueelle

2/10/2004

27

Käyttö

- paljon käytetty nykyisissä verkoissa
  - Internetin **OSPF**-protokolla
  - ISO:n IS-IS -protokolla

2/10/2004

28

Etäisyysvektorireititys (distance vector)

- Arpanetin alkuperäinen reititysalgoritmi
  - vieläkin käytössä Internetissä useassa protokollassa: RIP;BGP, Novell IPX, ISO IDRP
- kullakin reitittimellä etäisyystaulu = reititystaulu
  - kullekin verkon reitittimelle
    - ulosmenolinja
    - aika/etäisyys kohteeseen
      - hyppysten lkm
      - arvioitu viive
      - jononpituus
      - jokin mitattavissa oleva 'kustannus'

2/10/2004

29

reititystaulun ylläpito

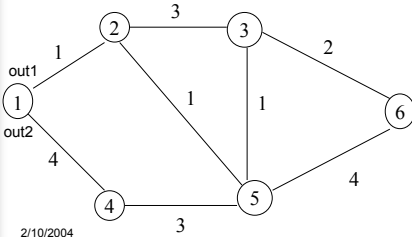
- tietojen vaihto **naapurireitittimien** kanssa
  - tietyin aikavälein
  - tilan vaihtuessa
- lasketaan uudet reittitaulut ('etäisyystaulut')
  - 'kustannus' naapuriin (*tietää/arvioi itse*) + naapurin ilmoittama 'kustannus' kohteeseen
  - kullekin solmulle valitaan pienimmän 'kustannuksen' reitti

2/10/2004

30

Esimerkki

- Tarkastellaan esimerkkinä verkkoa

2/10/2004

31

Solmun 3 etäisyystaulun päivitys

nämä tiedot naapureilta

	3	2	5	6	uusi 3
1	-	1			=> 4 (2)
2	3		1		=> 2 (5)
4	-		3		=> 4 (5)
5	1	1		4	=> 1 (5)
6	2		4		=> 2 (6)

2/10/2004

32

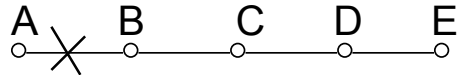
Ongelma: tietojen muuttumisnopeus

- tietojen muuttamiseen kuluu aikaa
- reagoi melko **nopeasti hyviin uutisiin**
  - uusi nopea reitti löytynyt/linkki jälleen pystyssä
  - tieto etenee joka vaihdossa yhden hypyn
- reagoi **hitaasti huonoihin uutisiin**
  - linkki nurin => etäisyys ääretön
  - joka vaihdossa 'paras arvio' huononee yhdellä
  - **count - to - infinity** -ongelma

2/10/2004

33

Hyvät uutiset etenevät nopeasti:

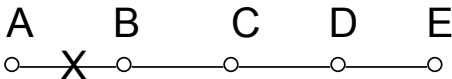
Aluksi yhteys A:han on poikki ja sitten linkki AB toimii taas:

	B	C	D	E
Etäisyys A:han	ääretön	ääretön	ääretön	ääretön
	1	ääretön	ääretön	ääretön
	1	2	ääretön	ääretön
	1	2	3	ääretön
	1	2	3	4

2/10/2004

34

Huonot uutiset etenevät hitaasti:

Toimiva linkki katkeaa välillä AB:

	B	C	D	E
Etäisyys A:han	1	2	3	4
	3	2	3	4
	3	4	3	4
	5	4	5	4
	5	6	5	6
	7	6	7	6
	7	8	7	8

2/10/2004

35

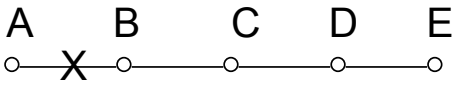
'Split horizon with poisoned reverse'

- ratkaisu 'count -to-infinity'-ongelmaan
  - reititystietoja vaihdettaessa
    - ilmoitetaan etäisyys reitittimeen X äärettömäksi sille naapurille, jonka kautta tämä reitti kulkee
    - muille kerrotaan oikea etäisyys
  - tieto etenee yhden hypyn joka vaihdolla!

2/10/2004

36

Huonot uutiset etenevät hitaasti:

Toimiva linkki katkeaa välillä AB:

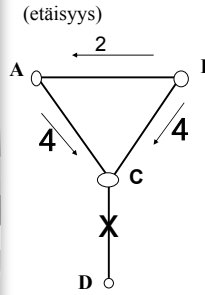
Etäisyys
A:han

	B (← 4)	C (← 4)	D (← 4)	E
1	2	3	4	
4	4	3	4	
4	4	4	4	
4	4	4	4	

2/10/2004

37

Ratkaisu ei toimi aina!

Linkki CD katkeaa, A ja B ilmoittavat C:lle, ettei D:hen pääse (etäisyys ääretön)

C päättää (oikein), että D:tä ei voi saavuttaa

Mutta A kuulee B:ltä, että sillä on etäisyys 2 D:hen => A:n oma etäisyys D:hen := 3 ja tämä reitti ei kulje C:n kautta! => kerrotaan C:lle. ³⁸

2/10/2004

Hierarkkinen reititys

- reitityksen skaalautuvuus
    - isossa verkossa runsaasti reitittämiä (Internet: miljoonia)
      - reititystaulut suuria
      - reittien laskeminen raskasta
      - tietopaketit kuluttavat linjakapasiteettia
  - hallinta-autonomia => autonominen järjestelmä AS
    - organisaatio päättää omista asioistaan
      - myös reitityksestä
- oma sisäinen reititystapa

2/10/2004

39

Reitityshierarkia

- Ylimmällä tasolla AS
  - sama reititys AS:n sisällä
    - tehokkuus tärkeää
  - reititys AS:ien välillä
    - 'poliittinen asia'
- AS:n sisällä alueita
  - jaetaan reitittimet ryhmiin (alueet, regions)
  - kukin reititin tuntee kaikki alueensa sisällä
  - tietää mikä reititin hoitaa liikenteen muihin alueisiin

2/10/2004

40

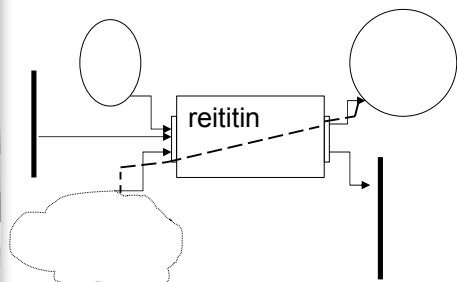
Hierarkkisen reitityksen ongelmat

- reitin pituus kasvaa
  - aina ei voida käyttää optimaalista reittiä
  - yleensä siedettävä
- hierarkiatasojen määrä
  - suorituskyky
  - hallinto

2/10/2004

41

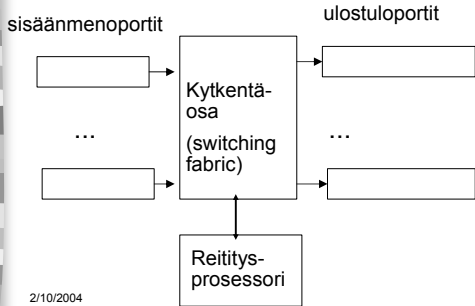
4.3. Reititin (Router)

2/10/2004

42

Reitittimen rakenne

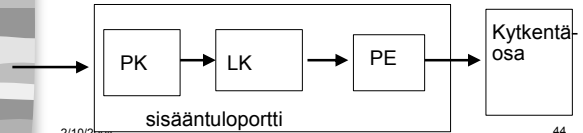

2/10/2004

43

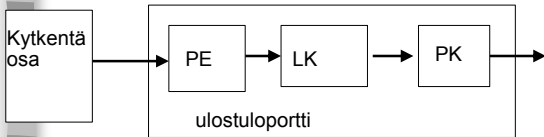
Portit

- **peruskerroksen toiminnot (PK)**
  - fyysisen siirtoyhteyden pää
- **linkkikerroksen toiminnot (LK)**
  - virhetarkistukset, vuonvalvonta,
- MAC-kerroksen toiminnot
- **paketin edelleenohjaaminen (PE)**
  - datapaketit kytkentäverkoston kautta oikeaan ulostuloporttiin
  - valvontapaketit (RIP, OSPF) reititysprosessorille

2/10/2004

44

Vastaavasti kukin ulostuloportti tallettaa sen kautta eteenpäin lähtevät paketit ja suorittaa niille linkkikerroksen ja peruskerroksen vaatimat toimenpiteet.

Käytännössä useita portteja on yhdistetty yhdeksi **linjakortiksi** (line card) reitittimen sisällä.

2/10/2004

45

Reititysprosessori

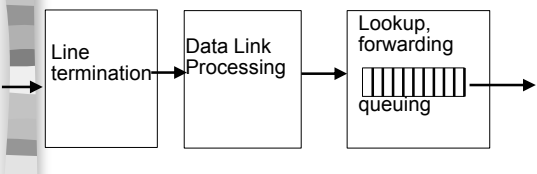
- suorittaa reititysprotokollaa
  - RIP, OSPF, BGP, ..
- päivittää reititystauluja
- hallinta- ja ylläpitotoimintoja

KytKentäosa

- yhdistää paketin sisääntuloportit ulostuloportteihin
  - paketti siirtyy oikeaan verkkoon
- täysin reitittimen sisällä

2/10/2004

46

Sisääntuloportin toiminta

Etsitään reititystaulusta kohdeosoitetta vastaava ulosmenoportti.

Yleensä kopio reititystaulusta talletettu porttiin ja reititysprosessori päivittää sitä. Näin kukin portti pystyy itse etsimään oikean ulosmenoportin.

Muuten paketti ohjataan reititysprosessorille, joka etsii reititystaulusta oikean portin (**portti on pelkkä verkkokortti**).

2/10/2004

47

Runkolinjareitittimiltä vaaditaan hyvin suuria nopeuksia

- miljoonia hakuja sekunnissa
- pitäisi pystyä toimimaan linjan nopeudella
  - OC48-linkki => 2.5 Gbps
  - jos paketin koko 256 tavua => noin miljoona hakuja sekunnissa

erilaisia tekniikoita

- talletetaan reitittaulun alkiot puurakenteina

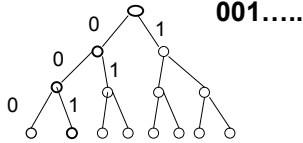
2/10/2004

48

Osoitteen

- 1. bitti
- 2. bitti
- 3. bitti
- jne

Kun $n = 32$ ei ole tarpeeksi nopea nykyisiin runkoreitittimiin!

- content addressable memory (CAM)
- välimuistin käyttö

2/10/2004

49

Kytkentäosa

■ Kytkentä muistin kautta

- portit tavallisia käyttöjärjestelmän I/O-laitteita
- keskeytys ilmoittaa paketin saapumisesta
- CPU kopioi paketin sisääntuloportista muistiin
- CPU tutkii osoitteen ja reititystaulusta etsii vastaavan ulosmenoportin
- CPU kopioi paketin muistista tähän ulosmenoporttiin
- muistin saantinopeus rajoittaa toimintaa

■ nykyiset reitittimet

- käyttävät linjakortin omia prosessoreita
- Memory shared multiprocessors

2/10/2004

50

■ Kytkentä väylän kautta

- sisääntuloportit siirtävät paketin väylän kautta suoraan oikeaan ulosmenoporttiin
- vain yksi paketti kerrallaan voi kulkea väylässä
- jos väylä on varattu, paketti joutuu odottamaan
- väylän nopeus rajoittaa kytkentänopeutta
  - Gbps nopeudet riittävät LANeille ja yritysverkoilla

2/10/2004

51

■ Kytkentä kytkentäverkon kautta

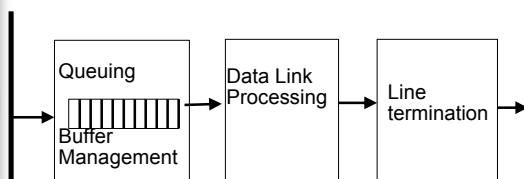
- ristikkäinkytkin (crossbar switch)
- $2N$ väylää, jotka yhdistävät N sisääntuloporttia N :ään ulosmenoporttiin
- voivat tukkeutua => odotusta sisäänmenoportissa
  - Cisco 12000: 64 Gbps

2/10/2004

52

Ulosmenoportit

Ulosmenoportti lähettää paketin taas seuraavaan verkkoon

2/10/2004

53

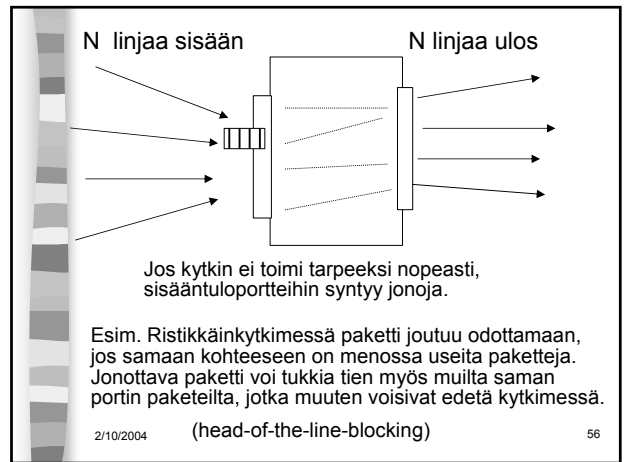
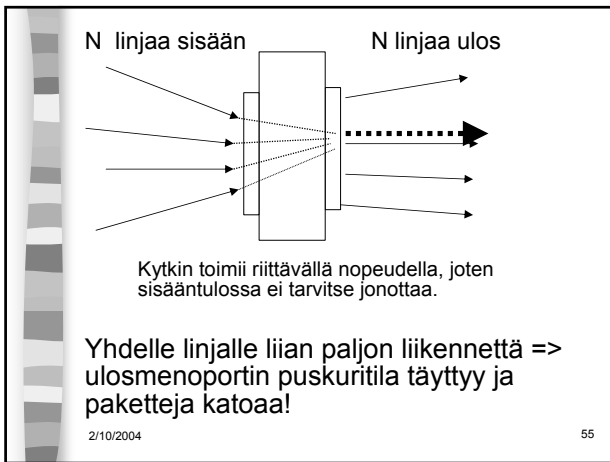
Jonotus reitittimessä

■ Sekä sisäänmeno- että ulostuloporttiin voi syntyä jonoa

- näissä jonoissa reititin voi kadottaa paketteja, kun puskuritila ei enää riitä
- se kummassa jonossa paketit katoavat, riippuu kytkimen ja linjan nopeuden suhteista
- jonoa voi syntyä myös, koska useasta lähteestä pyritään samaan kohteeseen

2/10/2004

54

4.4. Internetworking

- verkot erilaisia: nyt (ja aina?)
  - palvelu: yhteydellinen / yhteydetön
  - osoittaminen: yksitasoinen / hierarkkinen
  - monilähetys/yleislähetys
  - paketin koko
  - toiminnot :
    - palvelulaatu (qos), virheiden käsittely, vuonvalvonta, ruuhkanvalvonta, turvaus ja laskutus
  - protokolla

2/10/2004 57

- ongelmana on erilaisten toiminnallisuuksien yhteensopivuus
  - luotettavuus
  - ruuhkan valvonta
  - kuittaukset
  - toimitusaikatakuut

2/10/2004 58

Yhteydettömien verkkojen yhdistäminen

- verkkokerroksen protokollien oltava (lähes) samoja
- osoittaminen
  - IP: 32-bittinen osoite
  - OSI: puhelinnumeron kaltainen osoite
  - osoitteiden yhteensovittaminen?
  - globaalisosioiteavaruus? standardi?

2/10/2004 59

Pakettien paloittelu (fragmentation)

- kaikissa verkoissa paketilla jokin maksimikoko
  - laitteisto (TDM-viipaleen pituus)
  - käyttöjärjestelmä (käytetty puskurinkoko)
  - protokolla (pituuskentän bittien lukumäärä)
  - standardinmukaisuus
  - virheistä johtuvan uudelleenlähetysten vähentäminen
  - tasapuolisuuden tavoite
- 48 tavua (atm) => 65515 tavua (IP)

2/10/2004 60

Liian iso paketti verkkoon

- liian iso paketti paloitellaan yhdyskäytävässä
- missä paketti kootaan?
  - samassa verkossa, missä paloiteltiin
    - kaikki paketit ohjattava samaan yhdyskäytävään
    - jatkuvaa pilkkomista ja kokoamista!
  - vasta määränpäässä
    - pieni pakettikoko => lisää yleisrasitetta
    - kaikkien solmujen kyttävä kokoamaan paketteja

2/10/2004

61

Pakettien kokoaminen

- edellyttää palojen 'numerointia'
  - on tiedettävä, mikä pakettiin mikä osa on kyseessä
- kaikissa paloissa alkuperäisen paketin tunniste + sijainti paketissa
  - sijainti: pakettiin kuuluvan ensimmäisen tavun sijainti alkuperäisessä paketissa
- lisäksi tieto, onko pala paketin viimeinen
  - tai tiedettävä pakettin pituus

2/10/2004

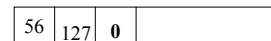
62

alkuperäinen paketti

paketin alkuosa

paketin loppuosa

2/10/2004

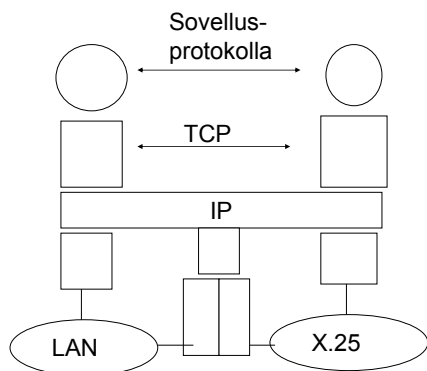
63

4.5. Internetin verkkokerros

- Internet
  - on kokoelma 'itsenäisiä' aliverkkoja eli autonomisia järjestelmiä (AS, Autonomous Subsystem)
  - joita yhdistää runkolinjat
- IP-protokolla
  - verkkotason protokolla, joka pitää Internetin koossa
  - tavoite: kuljettaa paketti (datasähke, datagram) lähteestä kohteeseen yli kaikkien välissä olevien erilaisten verkkojen

2/10/2004

64

2/10/2004

65

IP kuljettaa lähdekoneelta kohdekoneelle

- Tässä tehtävässä tarpeen:
  - Osoitteet (lähettäjä, vastaanottaja)
  - Tieto kuljetuskerroksen protokollasta
  - Liian ison datasähkeen paloitelu
  - 'Eksyneiden' pakettien hävittäminen (time-to-live)
  - Tarkistukset (checksum)
- Hyviä (?) lisäominaisuuksia
  - kuljetuspalvelun eriyttäminen (type of service) erityyppisille sovelluksille
  - lisäpiirteitä: lähdereititys (= lähettäjä määrää reitin), tieto kuljetusta reitistä,

2/10/2004

66

IP-protokolla

■ IP-datasähke

- otsake
- dataosa

■ otsake

- 20 tavun kiinteä osa
  - tunnistetiedot, pituustiedot, tarkistusbitit (-summa)
  - osoitteet, minkä kuljetusprotokollan sanoma
  - liian pitkän paketin paloittelu ja kokoaminen
  - erilaisen palvelun tarjoaminen eri sovelluksille
- vaihtelevan mittainen valinnainen osuus
  - lisäoptioita

2/10/2004

67

versio	otsak. pituus	TOS	datasähkeen pituus	
Tunniste			Flag	Siirtymä
Elinaika	protokolla	otsakkeen tarkistussumma		
Lähettäjän IP-osoite				
Vastaanottajan IP-osoite				
Optiot (jos on käytössä)				
data				

2/10/2004

IPv4 - datasähke

68

IP-otsakkeen kentät

■ Versio IPv4 (IPv6)

■ IHL

- otsakkeen pituus vähintään viisi 32 bitin sanaa (20-60 tavua)

■ type of service (8 bittiä)

- kertoo halutun palvelun
  - nopeus, luotettavuus, kapasiteetti
  - ääni <-> tiedostonsiirto
- yleensä ei käytössä (käytössä uusissa Cisco-reitittimissä)

2/10/2004

69

Type of service -bitit:

- presedence-kenttä (3 bittiä)

- sanoman **prioriteetti** 0-7
- 0 normaali
- 7 verkon valvontapaketti

- D-bitti, T-bitti, R-bitti

- mikä on tärkeää yhteydessä
- D: viive (Delay),
- T: läpimeno (Throughput)
- R: luotettavuus (Reliability)

- lisäksi vielä **2 käyttämätöntä bittiä**

2/10/2004

70

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

■ Datagram length

- koko datasähkeen pituus
- maksimi 65535 tavua
  - maksimipituus vielä riittävä, mutta tulevaisuuden nopeille verkoille jo ongelma
- yleensä koko 576 -1500 tavua

■ Identification

- datasähkeen numero
- kaikissa saman datasähkeen osissa sama tunnus

2/10/2004

71

IP-otsakkeen kentät jatkuvat: liput

■ DF- bitti (Don't fragment)

- kieltää paloittelun
- esim. jos vastaanottaja ei kykene kokoamaan datasähkettä

■ MF-bitti (More fragments)

- ilmoittaa, onko datasähkeen viimeinen osio vai tulee ko vielä lisää

■ Lisäksi yksi käyttämätön bitti

2/10/2004

72

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

■ Fragment offset

- osion paikka datasähkeessä
- osioiden oltava 8 tavun monikertoja (paitsi viimeisen)
- 13 bittiä => korkeintaan 8192 osiota yhdessä datasähkeessä

2/10/2004

73

alkuperäinen paketti

paketin alkuosa

paketin loppuosa

paketin tunnus

↑
sijainti-
kohta
eli
osan
numero

←
paketin data

↑
Onko vielä
lisää paketin
osia?

2/10/2004

74

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

■ Time to live

- rajoittaa paketin elinaikaa
- maksimi 255 sekuntia
- vähenee
  - joka hypyllä reitittimestä toiseen
  - myös odottaessaan reitittimessä (ei yleensä)
  - paketti hävitetään, kun laskuri menee nolliille

■ Protocol

- mille kuljetuskerrokselle kuuluu
  - esim. TCP- tai UDP-siirtoon kuuluva

2/10/2004

75

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

■ Header checksum

- tarkistussumma lasketaan vain otsakkeelle
- 16-bitin sanat lasketaan yhteen yhden komplementin aritmetiikalla
- laskettava uudestaan joka reitittimessä

■ Source address, Destination address

- kohteen ja lähettäjän osoitteet muodossa
  - verkon numero ja isäntäkoneen numero = IP-osoite

2/10/2004

76

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

■ Options

- vaihtelevan mittaisia
  - 1. tavu kertoo option koodin
  - voi seurata pituuskenttä
  - datakenttiä
  - täytettä jotta 4 tavun monikertoja
- käytössä 5 optiota
  - mutta reitittimet eivät välttämättä näitä ymmärrä

2/10/2004

77

Optiot

– Security

- datasähkeen luottamuksellisuus ja salassapidettävyyys

– Strict source routing

- datasähkeen kuljettava tarkalleen annettua reittiä

– Loose source routing

- kuljettava ainakin annettujen reitittimien kautta

– Record route

- reitin varrella olevat reitittimet liittävät tunnuksensa

– Timestamp

- tunnuksen lisäksi liitettävä myös aikaleima

2/10/2004

78

4.5. IP-osoitteet

- jokaisella verkon isäntäkoneella ja reitittimellä on oma yksikäsitteinen osoite muotoa
  - verkon numero
  - isäntäkoneen (liitäntäkortin) numero
- osoite on 32-bittinen
  - osoitteen luokasta riippuen bitit jaetaan verkon numeroon ja isäntäkoneen numeroon eri tavoin
- osoitteet palvelun tarjoajille jakaa ICANN (The Internet Corporation for Assigned Names and Numbers)
  - nämä puolestaan jakavat muille

2/10/2004

79

■ osoitteet merkitään yleensä desimaalimuodossa

- kukin osoitteen neljästä tavusta kirjoitetaan desimaalilukuna (0-255)
- luvut erotetaan pisteellä
- esim.
  - heksadesimaaliosoitte C0 29 06 14 on 192.41.6.20
  - eli C0 => 192, 29 => 41, 06 => 6, 14 => 20
- pienin osoite on 0.0.0.0 ja suurin 255.255.255.255

2/10/2004

80

	0	8	16	24	31
A:	0	verkk-os.	koneosoite		
B:	10	verkk-osoite	koneosoite		
C:	110	verkk-osoite	koneos.		
D:	1110	monilähetysoite			
E:	11110	varattu tulevaan käyttöön			

IP-osoitteiden muodot

(alkuperäinen luokallinen osoitus)

2/10/2004

81

IP-osoitteiden luokat

- A-luokka hyvin isoille verkoille
  - 7 bittiä verkko-osoitteeseen, 24 bittiä isäntäkoneille
  - **126 verkkoa, 16 miljoonaa konetta/verkko**
- B-luokka keskikokoisille verkoille
  - 14 bittiä verkoille, 16 bittiä koneille
  - **16382 verkkoa, 65528 konetta/verkko**C-luokka
- C-luokka pienille verkoille
  - 21 bittiä verkoille, 8 bittiä verkon koneille
  - **noin 2 miljoonaa verkkoa, 254 konetta/verkko**

2/10/2004

82

Osoiteluokkien ongelmia

- verkon kasvu => ongelmia
  - C-luokan verkossa max 256 osoitetta
    - liian vähän useimmille yrityksille => tarvitsevat B-luokan osoitteen tai monta C-luokan verkko-osoitetta
  - B-luokan verkkoja liian vähän (max 16382) ja niissä liian paljon osoitteita (max 65536)
    - 100000 verkkoa jo 1996!
    - useassa B-verkossa alle 50 konetta
- => B-luokan osoitteita tuhlaantuu ja osoitteista pulaa

2/10/2004

83

■ reititustaulujen koon kasvaminen

- reitittimien tunnettava kaikki verkot
- => laskennan monimutkaisuus,
- => tietojenvaihto vie paljon resursseja

2/10/2004

84

CIDR (Classless InterDomain Routing)

- verkko-osa voi olla minkä tahansa kokoinen (ei vain 8,16,24 bittiä)
  - a.b.c.d/x, jossa x ilmoittaa verkko-osan bittien lukumäärän
  - esim. yritykselle, jolla 2000 konetta varataan $2048 = 2^{11}$ koneosoitetta, jolloin verkko-osaa varten jää 21 bittiä
    - » C-luokan verkkoja
  - yritys voi itse vielä jakaa koneosoitteen 11 bittiä aliverkko-osoitteeksi ja koneosoitteeksi

2/10/2004

85

CIDR-idea jatkuu

- jaetaan osoitteet neljään osaan, kukin osa varataan yhdelle maanosalle (Eurooppa, Pohjois-Amerikka, Etelä-Amerikka, Aasia+Pasific)
  - kullekin noin 32 miljoonaa osoitetta
  - 320 miljoonaa jää vielä varastoon
- reititetään myös maanosien mukaan
  - osoitteet: 194.0.0.0 - 195.255.255.255 Eurooppaan
- => pienemmät reititystaulut

2/10/2004

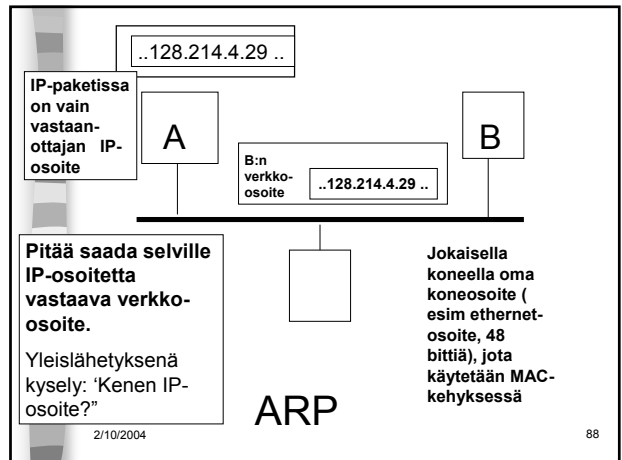
86

Muita Internet-verkkokerroksen protokollia

- Näitä käsitellään Tietoliikenne II -kursilla:
  - ICMP (Internet Control Message Protocol)
    - reitittimien ja isäntäkoneiden kommunikointiin esim. virhetilanteissa
  - Reititysprotokollat:
    - RIP (Routing Information Protocol): etäisyysvektorereititys
    - OSPF (Open Shortest Path First): linkkitilareititys
    - BGP (Border Gateway Protocol): eri AS:ien välinen reititysprotokolla
  - IPv6
    - uudempi versio IP-protokollasta
  - DHCP (Dynamic Host Configuration Protocol)
    - Automaattinen IP (mm)-osoitteiden allokointi koneille + muuta konfigurointia

2/10/2004

87

2/10/2004

88

DHCP

- mm. dynaaminen IP-osoitteiden jakelu niitä tarvitseville koneille
  - kone lähettää yleislähetyksenä kyselyn DHCP DISCOVER
  - DHCP-välittäjäagentti lähettää paketin DHCP-palvelimelle, jonka IP osoitteen tietää
  - Osoite voi olla voimassa vain rajallisen ajan, jonka jälkeen uudistettava

2/10/2004

89

Verkkokerros

- reititys
  - staattinen/dynaaminen, tulvitus
  - reititystaulu; Dijkstra
  - etäisyysvektorereititys, linkkitilareititys, hierarkinen reititys
  - reititin
- IPv4
  - IP-kehys (datagrammi)
    - Paloittelu, elinaika, protokollakenttä
  - IP-osoite

2/10/2004

90

